

17 Δεκεμβρίου 2014

Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά και λογοτεχνία

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Οι εκδότες και τα βιβλιοπωλεία
τις ημέρες αυτές προσφέρουν
πολλά βιβλία
που έχουν επίκαιρους τίτλους
για τα Χριστούγεννα
και την Πρωτοχρονιά,
που όμως δεν έχουν καμία
ουσιαστική σχέση
με τις δύο αυτές χριστιανικές εορτές

Του Γιώργου Ν. Παπαθανασόπουλου

Οι εκδότες και τα βιβλιοπωλεία τις ημέρες αυτές προσφέρουν πολλά βιβλία που έχουν επίκαιρους τίτλους για τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά, που όμως δεν έχουν καμία ουσιαστική σχέση με τις δύο αυτές χριστιανικές εορτές. Γράφουν για τα Χριστούγεννα, από τα οποία απουσιάζει ο Χριστός και για του Αγίου Βασιλείου και το χριστιανικό Νέο Έτος - μην ξεχνάμε ότι η χρονολόγηση είναι από τη Γέννηση του Χριστού και οι άλλες θρησκείες άλλοτε έχουν πρωτοχρονιές- χωρίς σκέψη για το χρόνο και τη σωστή διαχείρισή του, σε σχέση με την αιωνιότητα.

Ένας από τους μεγάλους λογοτέχνες που έγραψαν για τα Χριστούγεννα έχοντας βιώσει το Μυστήριο της ενανθρώπισης του Υιού του Θεού είναι ο Αλέξανδρος

Παπαδιαμάντης. Ο ιδιοφυής ποιητής και στοχαστής Γιώργος Σαραντάρης, τον Ιανουάριο του 1938, έγραψε σχετικά στο περιοδικό «Μακεδονικές Ημέρες»: «Ύστερα από τον Παπαδιαμάντη δεν φανερώθηκε μήτε ένας σοβαρός θρησκευτικός πεζογράφος». Ο Παπαδιαμάντης έγραψε δεκατέσσερα χριστουγεννιάτικα διηγήματα. Όλα είναι δημοσιευμένα από το 1887 έως το 1906, ανήμερα τα Χριστούγεννα σε εφημερίδες, πλην ενός, της «Χτυπημένης», που η πρώτη του δημοσίευση ήταν τα Χριστούγεννα του 1890 στο περιοδικό «Αττικόν Μουσείον».

Με τον Παπαδιαμάντη και το έργο του και με τα όσα γράφει γι' αυτόν ο Γιώργος Σαραντάρης, γεννιέται το ερώτημα ποιος είναι «ο θρησκευτικός πεζογράφος»; Ο Σαραντάρης θεωρεί ότι είναι αυτός που έχει βιώσει το Λόγο του Θεανθρώπου Ιησού και το βίωμα αυτό το εκφράζει στο έργο του, βοηθώντας τον αναγνώστη του στην πορεία της ζωής του. Αντίθετα, ο Σαραντάρης πιστεύει πως στον άνθρωπο δεν προσφέρει τίποτε ουσιαστικό η χοϊκή λογοτεχνία, όσο υψηλού αισθητικού επιπέδου κι αν είναι και όσο κι αν σ' αυτήν περιέχονται αποστάγματα σοφίας και εμπειρίας από την ανθρώπινη ζωή. Ως παράδειγμα διαφοράς μεταξύ της πνευματικής και της υλιστικής λογοτεχνίας ο Σαραντάρης φέρνει τους «ηδονιστές» μεγάλους συγγραφείς Γκαίτε και Σαίξπηρ από τη μία πλευρά και τον μεγάλο επίσης χριστιανό συγγραφέα Ντοστογιέφσκι από την άλλη. Οι δύο πρώτοι έχουν ένα σημαντικό πλάτος και ύψος δημιουργίας, αλλά, κατά την άποψή του, μήτε ο ένας, μήτε ο άλλος «προσθέτουν κάτι το αναγκαίο στην ανησυχία του σύγχρονου ανθρώπου».

Αντίθετα προς τον Σαραντάρη ο Παν. Κανελλόπουλος είχε μεγάλο θαυμασμό στον Γκαίτε. Στην κριτική του σε φιλοσοφικό δοκίμιο του Γ. Σαραντάρη εκφράζει τη διαφωνία του στη γνώμη του Σαραντάρη για τον μεγάλο Γερμανό συγγραφέα καθώς και για τον Σαίξπηρ και σημειώνει μεταξύ των άλλων: «...Οι συμβολικοί τύποι ενός Αμλέτου κι ενός Φάουστ- όπως επίσης ενός Αλιόσα Καραμάζωφ - είναι ισότιμοι μ' έναν Προμηθέα και μ' έναν Οιδίποδα... Κι αυτό μονάχα το γεγονός της δημιουργίας ενός Φάουστ - του Φάουστ όπως τον έπλασε ο Γκαίτε κι όχι όπως τον παρέλαβε από τον παλαιό μύθο - φθάνει για να ανεβάσει τον Γκαίτε στο ύψος το αληθινά ολύμπιο». Ο Παν. Κανελλόπουλος εκφράζει το θαυμασμό του στον Γκαίτε και βάζει δίπλα στον Αλιόσα τον Φάουστ και τον Άμλετ... Επίσης εκτιμά τους Σαίξπηρ και Γκαίτε ως ισότιμους προς τους Αισχύλο και Σοφοκλή, χωρίς να αναφέρεται στην πρωτοτυπία του έργου των μεγάλων αρχαίων τραγικών και στην τεράστια χρονική απόσταση που τους χωρίζει, στο διάστημα της οποίας υπήρξε καθοριστική για την πορεία της ανθρωπότητας παρουσία

του Αναστημένου Θεανθρώπου Ιησού Χριστού.

Στην κριτική του Παν. Κανελλόπουλου στο φιλοσοφικό του δοκίμιο ο Γ. Σαραντάρης απάντησε επιμένοντας στον διαχωρισμό του «ηδονιστή» από τον χριστιανό συγγραφέα. Γράφει μεταξύ των άλλων:

«Ο Φάουστ – όπως με οξυδέρκεια παρατηρεί ο Κίρκεγκωρντ κάπου – είναι ένας που αμφιβάλλει, ένας παραβάτης του πνεύματος, που παίρνει το δρόμο της σάρκας. Εγώ λέω χωρίς άλλο, ο Φάουστ είναι ένας ηδονιστής. Και ο Γκαίτε πίσω από αυτόν. Και όλοι ακολουθούν τον Γκαίτε στο μυθώδη βίο του, όσοι την ευτυχία του Γκαίτε θεωρούν ιδανικό. Νομίζω ότι τόσο ο Γκαίτε όσο και ο Σαίξπηρ απομακρύνθηκαν από την πηγή του Χριστιανισμού, λησμόνησαν την ανάγκη της πίστης, κ' έτσι το έργο τους ουσιαστικά δε μας βοηθάει ν' ανακαλύψουμε εκείνο τον εαυτό μας που περισσότερο ποθούμε, εκείνο τον εαυτό μας που μόνος, γι' αυτό είμαστε βέβαιοι, μπορεί να σώσει από την καταστροφή και να στηρίξει έναν κόσμο». Κατά τον Σαραντάρη «Ο Ντοστογιέφσκι είναι η άρνηση του Γκαίτε και του Σαίξπηρ και όποιος παραδέχεται σοβαρά τον Ντοστογιέφσκι δεν μπορεί να παραδεχτεί τον Γκαίτε και τον Σαίξπηρ, όπως όποιος παραδέχεται την αλήθεια του Χριστού δεν μπορεί να παραδεχτεί άλλη αλήθεια».

Οι Έλληνες συγγραφείς, κατά τον Σαραντάρη, πλην ολίγων εξαιρέσεων, είναι πιο κοντά στην ηδονιστική Δύση, παρά στον «επικό ποιητή της χριστιανικής πίστης» Ντοστογιέφσκι και στην παράδοση του ελληνικού λαού. Γράφει σχετικά το 1939:

« Στους σύγχρονους πεζογράφους μας πιστοποιώ μια αδιαφορία προς εκείνο το μέρος του ελληνικού λαού, που δημιούργησε χτες την ιστορία μας, που θα δημιουργήσει αύριο τη μελλοντική μας ιστορία. Σα να μην έχουνε κάτω από τα μάτια ένα τέτοιο λαό, σα να μην τον είδανε πουθενά ή να τον λησμονήσανε... Με Κηφισιές, τέϊα και σαχλαμάρες οι περισσότεροι πεζογράφοι μας φιλοδοξούν να φτάσουν στο ύψος ενός Ζιντ ή μιας Βουλφ, σα να μη μπορεί άλλο όνειρο να τους θρέψει, παρά εκείνο που πηγάζει από τη λιγότερο ή περισσότερο σάπια λογοτεχνία των ξένων, των δυτικών λαών...».

Δυστυχώς στις ημέρες μας έχει ενταθεί η χοϊκή και ηδονιστική λογοτεχνία και λίγες είναι οι επιλογές όσων επιθυμούν κάτι το ποιοτικό και ουσιαστικό για τη ζωή τους ποίημα ή πεζογράφημα.-